

УДК 409.35

АНГЛІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ-ЗООНОІМОМ У ТВОРАХ АГАТИ КРИСТІ ТА ЇХНІ ПЕРЕКЛАДИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Воробйова І.А., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри практики англійської мови
Рівненський державний гуманітарний університет

Фрідріх А.В., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри практики англійської мови
Рівненський державний гуманітарний університет

Стаття присвячена аналізу фразеологізмів із компонентом-зоонімом та їх інтерпретації в перекладах художніх творів. Також подається порівняльний аналіз англійських фразеологізмів із компонентом-зоонімом з їх еквівалентами в українській мові.

Ключові слова: фразеологізми, компонент, зооніми, культурно-символічного значення, оцінний компонент, конотативний статус.

Статья посвящена анализу фразеологизмов с компонентом-зоонимом и их интерпретации в переводах художественных произведений. Также дается сравнительный анализ английских фразеологизмов с компонентом-зоонимом с их эквивалентами в украинском языке.

Ключевые слова: фразеологизмы, компонент, зоонимы, культурно-символическое значение, оценочный компонент, коннотативный статус.

Vorobiova I.A., Fridrikh A.V. ENGLISH PHRASEOLOGISMS WITH ZOONYMS IN THE AGATHA CHRISTIE STORIES AND THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN

The article deals with the analysis of phraseological units with zoonym components and their interpretation in translations of works of literature. The comparative analysis of English phraseologisms with zoonyms with their equivalents in the Ukrainian language has been also defined.

Key words: phraseological units, component, zoonyms, cultural and symbolic significance, estimating component, connotation status.

Постановка проблеми. Фразеологічний фонд кожної мови містить цінну лінгвістичну та культурологічну спадщину. Зважаючи на те, що саме в ньому відбивається історичний світогляд народу, культура, звичаї, традиції, фразеологічні одиниці зберігають і відтворюють менталітет народу, його культуру від покоління до покоління. Для вивчення фразеологічного складу мови дуже важливо пізнати внутрішні закономірності розвитку фразеологічних одиниць.

У даному дослідженні розглядаються фразеологічні одиниці сучасної англійської мови, що мають у своїй структурі компонент, який генетично відноситься до лексем-зоонімів.

Виклад основного матеріалу. Як показує аналіз цієї підсистеми фразеологічного фонду, анімалістична фразеологія – це великий пласт англійської мови, через те, що дуже часто через порівняння з оточуючими її тваринами людина пізнавала дійсність і саму себе в цій дійсності. У мовознавстві зустрічаються синоніми до терміна фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом, а саме: зоонімічні

фразеологічні одиниці, зоосемічні фразеологізми, зоосемізми, зоофразеологізми, фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом, зооніми.

ФО з компонентом-зоонімом утворилися внаслідок тривалих спостережень людини за поведінкою та зовнішнім виглядом тварин. Однак узяті зі світу тварин образи відображають не лише окремі риси людського характеру (мужність – лев, хитрість – лисиця, боягузтво – заєць), а й побутові, соціальні, духовні зв'язки між носіями мови, національну специфіку народу, зокрема. Вони наділені виразною експресивною семантикою, тому в художній літературі назви тварин часто виступають в образно-символічній функції. Загалом фразеологічні одиниці завжди антропоцентричні, адже вони виникають не стільки для того, щоб змалювати світ, скільки для того, щоб його інтерпретувати, оцінювати й виражати до нього суб'єктивне ставлення [19, с. 4].

Фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом, як культурно-інформаційний фонд мови, є однією з найуживаніших і значущих

ланок у фразеосистемі. Це зумовлено приналежність назв тварин до найдавнішого шару лексики, що сприяє їх легкому переосмисленню [1, с. 20].

Порівняння людини з твариною в сучасних англійській та українських мовах ґрунтується як на об'єктивному досвіді спостереження і контактів з тваринами, так і на інтерпретованих культурою уявленнях, найдавніші з яких є відлунням тотемного вірування в перехід якостей тварини до людини внаслідок взаємодії. Низці тварин приписували надзвичайні властивості – надприродну силу, витривалість, мудрість – що були бажаними для людини. Для набуття цих якостей людина імітувала поведінку тварини, виконувала ритуальні дії, йменувалася на честь тварини. Сучасні англійські та українські зоосемізми, в яких людині приписуються зовнішня подібність, характер або поведінка тварини, вказують на особливості прадавнього міфічного мислення і тотемних уявлень.

Багатозначністю та фразеологічною активністю в обох мовах вирізняються назви тих тварин, з якими людина має найтісніші контакти, а саме: домашні улюбленці та свійські тварини, зокрема кінь. Відмінності в характері багатозначності й фразеологічної активності англійських і українських зоонімів пов'язані з традиційною віддаленістю або наближеністю тварин до носіїв мов в об'єктивній дійсності.

Проблема аналізу зоонімічної фразеології є доволі актуальною для лінгвокультурологічних досліджень останніх років. Результати наукових розвідок у цьому напрямку демонструють Л. Готовкіна, С. Калачник, Г. Кривенко, С. Олійник, М. Пасюрківська, О. Пінковська, А. Ришкова. Особливостям перекладу зоонімічних фразеологічних одиниць свої праці присвятили А. Гребенюк, Л. Дубко, О. Нагорна, Ю. Охріменко, С. Сотникова, Т. Жултухіна та інші мовознавці.

Попри те, що означену проблему можна віднести до категорії досить вивчених і різнобічно досліджених у науці, однак таких, що не лише не втрачають своєї значущості, привабливості, інтересу з боку науковців, а й розкривають нові обрії для майбутніх пошуків з огляду на свою багатовимірність та дотичність до інших наукових проблем.

Актуальність обраної теми зумовлена, по-перше, орієнтованістю сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення особливостей мовної концептуалізації знань та уявлень людини про довкілля, по-друге, необхідністю виявлення національної специфіки та

міжмовних подібностей у семантиці фразеологічних одиниць англійської та української мов, по-третє, особливостями їх інтерпретації у неспоріднених мовах.

Зважаючи на актуальність окресленої проблеми, визначаємо мету даної статті: провести аналіз культурно-символічного значення англійських фразеологічних одиниць із компонентом-зоонімом «horse» та способів їхньої передачі у перекладному тексті на матеріалі окремих творів Агати Крісті. Мета роботи передбачає розв'язання завдань: 1) визначення корпусу ФО з компонентом-зоонімом у детективах Агати Крісті; 2) дослідження шляхів перекладу означених ФО.

Об'єкт дослідження: сучасні англійські фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом «horse» в їхній ідіоматичній функції як засіб інтерпретації культурно-символічних уявлень та менталітету англійського мовного соціуму та відтворення їх у перекладі.

Предмет дослідження: зіставлення семантико-когнітивних і функціонально-прагматичних особливостей фразеологічних одиниць із компонентом-зоонімом «horse» у перекладному тексті.

Спираючись на дослідження із цієї проблеми та узагальнюючи їх, надамо визначення поняттю «ФО з компонентом зоонімом». У нашому дослідженні фразеологічними одиницями із зоонімічним компонентом будемо вважати фразеологізми, які, ґрунтуючись на переосмисленому стійкому порівнянні та виконуючи функцію образної характеристики людини, містять у своїй структурі зооніми, що відображають суб'єктивне ставлення мовця до адресата висловлювання, водночас допомагаючи дослідникам сучасної англійської мови отримати інформацію про культурне та соціальне життя Англії.

Метафоричність ФО із зоонімами, притаманна їм суб'єктивно-оцінна конотація, специфіка їх семантики зумовлені їх референтною сферою, в основі якої лежить антропоцентризм як прояв фольклорної традиції привласнення тваринам певних рис людського характеру. В етнокультурі різних народів ФО з компонентом зоонімом – це, як правило, висловлювання про людину, її зовнішній вигляд, особливості характеру, звички, її духовні та соціальні риси.

Тварини є мірилом багатьох людських якостей, як фізичних, так і моральних. Впродовж віків люди спостерігали поведінку тварин, їхні особливості та переносили ці властивості на себе, порівнюючи поведінку

тварин із поведінкою людей. Зазначимо, що у використанні назв тварин у фразеології народ частіше був схильний відзначати негативні риси людини, ніж позитивні. Кінь відігравав значну роль у господарській діяльності давніх людей, символізував силу, міць і витривалість. Проте у фразеології англійської мови знайшло відображення негативного ставлення до образу коня. Варто згадати вислів *Eat like a horse – їсти багато і жадібно (характеристика поведінки людини, її манер)*; *be on (get on, mount, ride) one's (the) high horse – задаватися, задирати носа (риса характеру людини)*.

Розглянемо специфіку функціонування зоонімів «кінь» в англійській мові на прикладах.

To flog a dead horse – робити щось безглузде, марно витрачати час. Український варіант – *носити воду решетом*.

Horse sense – почуття здорового глузду. В українській мові еквівалента не знайдено.

Hold your horses! – «не поспішайте!», «обережніше!», «спокійно!». Цей фразеологізм вживається у випадках, коли людина поспішає щось зробити, але поспіх може лише нашкодити справі. Тут прослідковуються лінгвокультурологічні риси британців – уникнення негативної частки «не». Натомість український варіант має у своєму складі цю частку.

Коли ми маємо на увазі, що ніяка сила не змусить нас щось зробити, ми так і кажемо, коли ж так вважає пересічний британець, він скаже: *even wild horses won't force me to do smth.* У цьому прикладі *дикі коні* є уособленням чогось сильного, нестримного, чому важко протистояти. У цьому ми вбачаємо первинне уявлення про коня як дику тварину, такого собі мустанга.

Horseback opinion – так британці називають необмірковану, поспіхом висловлену точку зору. У цьому прикладі чітко прослідковується негативне оцінне ставлення. Відповідника в українській мові не знайдено.

Horse laugh – голосний, грубий регіт. Виникнення цього виразу скоріше за все пов'язане із звуконаслідувальною традицією, адже іржання коня дійсно схоже на регіт.

Horse play – грубий жарт, фарс. Так само, як і *horse laugh*, походження цього фразеологізму пов'язане з певними особливостями цієї тварини.

To talk a horse's hind leg off, тобто *заговорити комусь зуби*. Дослівно цей вираз означає: *відбазікати коневі задню ногу*. З наведеного прикладу можна зробити висновок, що англійський варіант є більш експресивним,

адже *«відбазікати» коневі його довгі ноги важче, ніж «заговорити зуби»*.

To spurs a willing horse – «не підганяй охочого». В англійському варіанті ми знову бачимо відсутність негативної частки «не», яка є в українському.

Під час розгляду значення зооніму «кінь» у фразеологізмах української мови теж були визначені певні особливості. Проілюструємо на прикладах:

Коваль коня кує, а жаба й собі ногу дає – Every ass thinks himself worthy to stand with king's horses. Відповідники в порівнюваних мовах мають дещо різні відтінки значень і за рахунок зоонімів «осел» та «жаба».

Про двох різних людей, наприклад, українці кажуть схожий, як свиня на коня, а британці кажуть *as like as chalk and cheese*. У наведеному прикладі український варіант здається більш емоційно наповнений, адже крейда і сир можуть бути схожими за кольором.

Судженого і конем не об'їдеш має в англійській мові відповідник: Marriages are made in heaven. Англійський варіант відрізняється тим, що в ньому використана пасивна конструкція.

Коней на переправі не міняють. Цей зразок народної мудрості має відповідник в англійській мові, підсилений заперечним словом «never» – *Never sweep horses while crossing the stream.*

Кінь на чотирьох ногах та й той спотикається. Тут кінь постає перед нами як сильна, витривала тварина (навмисно підкреслена кількість ніг) – *horse stumbles that has four legs.*

Зазначимо, що найбільших висот кожна мовна конструкція, в тому числі фразеологічна одиниця, сягає насамперед в художньому тексті. Саме в цьому функціональному стилі, порівняно з науковим, діловим, розмовним, публіцистичним, проявляються усі потенційні можливості фразеологізму, уся багатоманітність його значень, уся сума прагматичних ефектів. Художній стиль поєднує в собі риси усіх інших функціональних стилів: так, у прямій мові персонажу ми можемо зустріти розмовні вирази різних регістрів, в описовому контексті – канцеляризми або термінологію в залежності від описуваного середовища та ефекту, який автор хоче справити на читача; в коментарі автора – публіцистичні, дискусійні прийоми тощо. Усі перелічені вище риси інших функціональних стилів поєднані в художньому не механічно, а органічно й цілісно, відповідно до загальної

художньої ідеї твору та за задумом автора передати власне бачення та характеристики персонажам, подіям, явищам.

Проте частотність фразеологічних одиниць з компонентом-зоонімом, звісно, значно менша. Вона залежить від приналежності письменника до певного літературного напрямку, від епохи написання твору, але найбільше відповідає конкретній художній задачі тексту, і, зрештою, характеризує ідіостиль письменника.

Зробивши вибірку ФО з компонентом-зоонімом з окремих творів Агати Крісті, можемо зазначити, що фразеологічні одиниці вживаються в основному в діалогічному мовленні, в роздумах героїв, і, як правило, в напружені моменти сюжету. Це говорить про прагнення автора надати діалогам персонажів натуральності та емоційності, що є показником стилістичної забарвленості мови твору.

Для фразеологічних одиниць, семантично зорієнтованих на тварин, але метафорично асоційованих із людиною, особливого значення набуває конотативне значення, причому конотацію можна розглядати як додаткову інформацію стосовно сигніфікативно-денотативного значення, як сукупність семантичних нашарувань, що включають в себе оцінний, експресивний, емоційний і функціонально-стилістичний компонент» [20, с. 61–66]. Усі чотири компоненти конотації у фразеологічному значенні виступають, як правило, разом, але іноді можуть існувати і в різних комбінаціях.

Оцінний компонент, тобто схвальна або несхвально оцінка, вкладена у значення фразеологізму, є основним в конотативному статусі ФО, завдячуючи його соціолінгвістичній природі. Це пов'язано з адекватною передачею не лише смислу, а й експресивно-стилістичного забарвлення фразеологічних одиниць з компонентом-зоонімом, що спонукає перекладачів до пошуків оптимальних рішень проблем.

Перекладачеві відводиться роль посередника міжкультурного спілкування, а сам переклад бачиться як найважливіша складова суспільної культури. Фразеологізм як носій національного забарвлення, стилістичних особливостей і яскравої виразності перекладається в сукупності з екстралінгвістичними факторами. Огляд особливостей, властивих різним фразеологічним одиницям, і аналіз застосовуваних до них способів перекладу переконує в тому, що величезному різноманіттю мовних засобів, що зустрічаються в різних джерелах, відповідає не менша різно-

манітність засобів, що послуговують їх адаптації іншою мовою.

Фразеологізм, як носій національної забарвленості, перекладається в сукупності з екстралінгвістичними факторами. Розглядаючи особливості, які мають фразеологічні одиниці, та їх переклади, можемо зробити висновок, що важко передати зміст фразеологізмів із компонентом-зоонімом за допомогою звичних принципів перекладу, це потребує глибокого розуміння самотності мови. Значення багатьох ФО з компонентом-зоонімом має свою специфіку, інколи тільки певні знання про менталітет народу зможуть допомогти перекласти ФО коректно.

Повний фразеологічний еквівалент. Таким способом передаються перш за все ФО інтернаціонального характеру, засновані на міфах, легендах, біблійних і літературних сюжетах, історичних фактах: *golden age* – золотий вік; *the Achilles heel* – ахіллова п'ята; *a Judas kiss* – поцілунок Іуди; *a Pyrrhic victory* – піррова перемога; *to rise like a phoenix from the ashes* – відродитися як фенікс з попелу; *a Trojan horse* – троянський кінь та ін.

Частковий фразеологічний еквівалент являє собою тип перекладацького відповідності, в якому значення фразеологізму мовою перекладу адекватно значенням фразеологізму мовою оригіналу, але за образом і метафоричністю відрізняється від нього: *to fight tooth and nail* – боротися до останньої краплі крові; *to take root* – пускати коріння; *the last straw* – остання крапля. Недоліком даного способу перекладу є те, що відмінності в компонентному складі еквівалентів цього типу можуть призводити до відмінностей емоційно-експресивної конотації.

Англійський фразеологізм може мати кілька еквівалентів у мові перекладу. За допомогою **вибіркових фразеологічних еквівалентів** перекладач має можливість вибрати оптимальний варіант і передати стилістичну різноплановість англійських ФО: *to fly a kite* – пускати пробну кулю, прощупувати ґрунт, закинути вудку; *to pull the wool over somebody's eyes* – замилувати очі, туману напускати; *a sitting duck* – легка здобич, зручна мішень.

Калькування дозволяє передати безеквівалентну фразеологію мовою перекладу максимально зберігши семантику мов. Сутність фразеологічного калькування полягає у створенні нової сполуки слів у мові перекладу, що є копією структури вихідної мовної одиниці:

to keep one's powder dry – тримати порох сухим; *shadow cabinet* – тіньовий кабінет; *to vote with one's feet* – проголосувати ногами. Цей перекладацький прийом може використовуватися в разі відсутності в оригінальній ФО еквівалента в мові перекладу, а також у разі неможливості застосування такого еквівалента в заданому контексті.

Дослівний переклад використовується для передачі образності й неповторного колориту національно-етнічної складової значення ФО. Для адекватного сприйняття і повноцінного розуміння оригінального образу в цьому випадку дослівний переклад доповнюється відповідними виносками і примітками: *the Old Lady of Threadneedle Street* – стара леді з Треднідл-стріт (Англійський банк); *the Big Apple* – Велике яблуко (місто Нью-Йорк); *Uncle Sam* – дядько Сем (федеральний уряд США, за жартиливою розшифровкою букв U.S.). Описовий переклад – «Англійський банк», «Нью-Йорк», «США» – не в змозі передати специфіки цих фразеологізмів.

Описовий переклад є способом передачі значення ФО за допомогою змінного словосполучення, яке експлікує значення цього фразеологізму. Зазвичай результатом застосування такого способу перекладу є втрата образності і виразності: *the dark ages* – середньовіччя; *for a song* – за безцінь, дуже дешево; *straw in the wind* – натяк, попередження. Іншим недоліком описового перекладу є його потенційна громіздкість: *somebody's opposite number* – особа, що займає таку ж посаду в іншій установі, державі; *to scrape home* – ледве, з великими труднощами домогтися свого.

Прийоми **транскрипції та транслітерації** застосовуються для передачі окремих фразеологізмів або їх компонентів. У сучасній перекладацькій практиці зазвичай використовують транскрипцію в поєднанні з елементами транслітерації: *Downing Street* – Даунінг-стріт, *Pandora's box* – ящик Пандори, *Punch and Judy* – Панч і Джуді. Недоліком цих прийомів є те, що вони можуть привести до появи в тексті перекладу незвичних і малозрозумілих слів [21; 13].

Серед решти зоонімів концепт «кінь» є принципово важливим для британської мовної картини світу. Лексема «horse» широко вживається в повсякденному мовленні в складі фразеологічних одиниць, які характеризуються достатньо різноманітними денотативними та конотативними значеннями. В англійській культурі кінь символізує знатність, красу, мудрість, життєву силу,

швидкість, витривалість, працелюбність, вік. Фразеологічні одиниці з компонентом «horse» зазвичай віддзеркалюють інтелектуальні здібності, фізичні якості, характер і зовнішність людини. Вони (за К. Івановою) демонструють лише негативні риси характеру людини, хоча образ коня в цілому в англійській мові є позитивним.

Творчість королеви детективу Агати Крісті не вельми багата на фразеологічні звороти, але й вона не оминула використання анімалістичних фразеологічних одиниць у своїх творах. Ми проаналізували сімнадцять творів письменниці на предмет наявності в текстах фразеологізмів із компонентом-зоонімом «horse» (*A Caribbean Mystery, A Murder Is Announced, After the Funeral, And Then There Were None, At Bertram's Hotel, The Mysterious Mr. Quin, Third Girl, Which of Them?, Death on the Nile, Dead Man's Folly, Probabilities, At Muswell Hill, Jane Takes a New Job, Murder on the Orient Express, Passenger to Frankfurt, The Love Detectives, The Dream, The Mysterious Affair at Styles*) [22] та їхні переклади (українською та російською мовами) щодо способу передачі виявлених фразеологічних одиниць мовою перекладу. Всього було виявлено 24 фразеологічних одиниць з компонентом-зоонімом «horse». Нижче наведемо деякі з перекладів вказаних одиниць. Окрім того, варто зазначити, що наш аналіз базувався на кількох перекладах вказаних вище творів (українською та російською мовами), а саме: переклади Т. Шишової та Н. Озернова (1), В. Шовкуна (2), В. Тирдатова (3), В. Хижняка і В. Хазіна (4), Є. Левченка (5), А. Ганька (6), А. Титова (7), О. Девеля (8), П. Рубцова (9), Е. Островського (10), В. Коткіна, Н. Куликової, В. Тирдатова, В. Тюхіна, А. Сергєєва, Г. Сахацького (11), А. Сметюха (12), Т. Чернишової, І. Борисова, С. Шпака (13), Н. Лукашова (14), О. Смолянського (15), О. Ващенко (16) [2–18]. Це було зроблено для більшої репрезентативності результатів нашого дослідження.

“Oh, that was my doing. I said to him, when he told me about the will: ‘And suppose Blackie dies before I do?’ He was quite surprised. I said, ‘Oh, I know Blackie is as strong as a horse and I’m a delicate creature – but there’s such a thing as accidents, you know, and there’s such a thing as creaking gates ...’ – О, это моих рук дело. Когда он рассказал мне о завещании, я возразила: “А представь, что Блеку умрет раньше меня”. Он очень удивился. Я сказала: “Я знаю, что у Блеку отменное здоровье, а я

создание хрупкое, но учти.., скрипучее дерево, бывает, долго стоит”. (1) – О, то була моя ініціатива. Я сказала йому, коли ми розмовляли про заповіт: «А якщо Блекі помре раніше від мене?» Він дуже здивувався, а я сказала: «О, я знаю, що Блекі **дужа, як кінь**, а я делікатне створіння – але ж іноді відбуваються нещасливі випадки, а раптом на неї впадуть ворота?..» (2)

“*Played your cards rather well, haven't you, Phillipa? I see you're one of those quiet ones ... a dark horse.*” – Прекрасно сыграно, Филлипа. Тепер я вижу: ты из тех, о ком говорят: “В тихом омуте...” **Темная ты лошадка, темная...** (1) – Ти добре зіграла на свою карту, Філіпо. Тепер я бачу, яка ти сумирна й тиха... Недарма кажуть, що **в тихому болоті чорти водяться**. (2)

“*So you do know about old Mrs. Whatsername dying up in Scotland? I wondered ... Phillipa, I'm beginning to believe you're a very dark horse indeed.*” – Ах, значит, ты знаешь об этой старой миссис.., как бишь ее.., которая отдаст концы в Шотландии? Любопытно... Да, Филлипа, я все больше убеждаюсь, что ты и впрямь **очень темная лошадка**. (1)

“*Well, it seemed likely. Edmund Swettenham is intellectual and writes books and doesn't care for horseplay, and old Colonel Easterbrook wouldn't think that sort of thing funny. But Patrick's a wild boy. However, I apologize to him for the idea.*” – А на кого еще? Эдмунд Светтенхэм у нас інтелектуал, он пише книги и не развлекается **грубыми шутками**, старый полковник Истербрук таких вещей вообще не понимает. Ну, а Патрик – сорви-голова. Хотя сейчас мне неловко, что я на него грешила. (1) – Це здавалося вельми ймовірним. Едмунд Светенгем – хлопець розумний, він пише книжки, і йому нема коли вдаватися до таких **дурних витівок**, а старий полковник Істербрук не знайшов би в цьому нічого кумедного. Але Патрик – хлопець дикий. Проте я ладна попросити в нього вибачення за таке припущення. (2)

“*As for Rosamund, she is a lovely nitwit. I really cannot see her smashing Cora's head in with a hatchet! Her husband, Michael Shane, is something of a dark horse – he's a man with ambition and also a man of overweening vanity I should say. But really I know very little about him. I have no reason to suspect him of a brutal crime or of a carefully planned poisoning, but until I know that he really was doing what he says he was doing I cannot rule him out.*” – Что касается Розамунд, то это просто очаро-

вательная глупышка. Я никак не могу представить себе ее с топором в руках. Ее муж, Майкл Шейн, **темная лошадка**, он человек честолюбивый и, я бы сказал, крайне тщеславный. Правда, я знаю о нем очень мало. Нет никаких оснований подозревать его, но пока я не удостоверюсь, что он не лжет о своём времяпрепровождении в тот день, я не могу исключить его из списка подозреваемых. (3)

“*The weather is changing. The wind is quite strong and there are white horses on the sea.*» – Погода змінюється. Знявся сильний вітер, на морі **баранці**. (4)

“*Nothing like coming to the horse's mouth when you want information, is there?*» said Father genially. – Якщо хочеш здобути інформацію, вона **сама до рук не припливе**, правда ж? – добродушно мовив Батько. – мені хотілося з'ясувати тільки одне, та я не думаю, що ви мені скажете. (5)

“*Like a war horse, he sniffed the scent.*” – Он, как **боевой конь**, словно чуял, где назревает драма. (6)

“*I believe she did go into a nursing home. No reason she should. Strong as a horse, I'd say.*» – Да, вроде бы она побывала в клинике. Интересно, зачем. **Здорова как лошадь**. (7)

“*Couldn't quite do that, Mrs. Oliver. That is official, you see. I'm in charge. I've got to investigate all lines. Besides, it's all very well to say back your fancy. Two of us might want to back the same horse! Colonel Race hasn't said he suspects Major Despard. And M. Poirot mayn't be putting his money on Mrs. Lorrimer.*” – Ни в коем случае, миссис Оливер. Дело официальное, вы понимаете. Я за него отвечаю. Я обязан расследовать его во всех аспектах. Кроме того, хорошо вам говорить «каждому на свой вкус». А если двое захотят **поставить на одну лошадь**? Полковник Рейс не говорил, что он подозревает майора Деспарда. А мсье Пуаро, может быть, не захочет затрачивать усилия на миссис Лорример. (8)

“*I don't exactly dote on her as you do, though, Nunks. Oh, you do! Don't contradict. You think she's wonderful. So she is, in a way. But she's a dark horse. I never know what she's thinking. Still, she manages the old cat quite well.*» – Да, эта свое дело знает, – согласилась Памела. – И, хотя я от нее не в таком восторге, как ты... Не спорь, пожалуйста. Именно, в восторге. Она тебе кажется совершенством. В какой то мере так оно, может, и есть, но только она – **темная лошадка**. Никогда не знаешь, что у нее на уме. Хотя со старой перечницей управляется очень ловко. (9)

Not far from the boathouse steps was a small launch. In the launch were a man and girl in holiday kit. They were indulging in what seemed like some rather rough horseplay. The girl was screaming, the man was playfully pretending he was going to duck her overboard. – Неподалеку от лодочного домика инспектор увидел небольшой катер. Находившиеся в нем нарядно одетая девушка и ее кавалер затеяли возню, девушка громко завизжала, а мужчина сделал вид, будто собирается столкнуть ее за борт. (10)

'Poor Lady Horbury – you do make her a stalking horse!' – Бедная леди Хорбару! Или вам попросту нужен предлог, чтоб еще раз повидать ее? (11)

"You are in error. You are inclined to put the cart before the horse. Before I ask myself, 'Where did this man vanish to?' I ask myself, 'Did such a man really exist?' Because, you see, if the man were an invention – a fabrication – how much easier to make him disappear! So I try to establish first that there really is such a flesh and blood person." – Ви помиляєтеся. Ви схильні забігати наперед. Перед тим, як спитати себе: «Куди цей чоловік розчинився?» я запитав себе «А чи існував цей чоловік взагалі?». Тому що, якщо цей чоловік був вигадкою, містифікацією, питання його зникнення значно спрощується! Тому я спробував спершу в'яяснити, чи є така людина-блискавка взагалі. (12)

«How would it be if I came along and saw you now? What's the address? Good Lord, where's that? Rather come off your high horse, haven't you?» – А что, если я сейчас к тебе заскочу? У тебя какой адрес? Господи! Это еще где? Я так понимаю, и в твою жизнь ворвалась грубая реальность? (13)

D'you know, old horse, up to the very last minute I thought you were leading up to some subtle theory of highfalutin' psychological 'suggested' murder? – Да знаете ли вы, старый плут, что я до самого последнего момента считал, будто вы собираетесь поразить нас какой-нибудь претенциозной «психологической» версией «подсказанного» убийства. (14)

Lawrence would say no more, so I decided that I would descend from my high horse, and once more seek out Poirot at Leastways Cottage. – Итак, я снова отправился в Листвэйз. На этот раз Пуаро был у себя. Он сидел в кресле, полностью погруженный в свои мысли. Лицо его было чрезвычайно бледным. (15) – Лоуренс ничего больше не объяснил, и я решил, что, пожалуй, сменю гнев на милость и снова пойду пощущу Пуаро в «Листуэй коттедж». (16)

Отже, як показав аналіз текстів оповідань та повістей Агати Крісті, письменниця не досить часто зверталась до фразеологічного складу англійської мови у написання своїх творів; нечасто вона також використовувала ФО з компонентом-зоонімом. Це можна пояснити певними особливостями ідіостилю письменниці, якому властива простота, чіткість, лаконічність, відсутність надмірної вибагливості та тяжіння до прикрашання текстів. Письменниця орієнтувалась, у першу чергу, на зміст, на характеристику образів героїв, тлумачення їхніх вчинків та розкриття злочину (що і є метою її творів). Однак навіть лаконічна А. Крісті не оминула у своїх творах царину фразеології.

Перекладами творів майстрині детективного жанру займалися чисельні перекладачі. Вони використовували різні способи перекладу фразеологічних зворотів у текстах, що і засвідчив наш аналіз.

Найчастіше перекладачі застосовували описовий переклад для передачі ФО (16 випадків), надалі вони вдавались до пошуку повного фразеологічного еквіваленту (8 випадків), двічі використовували вибіркового фразеологічний еквівалент і по одному випадку ми зафіксували застосування часткового фразеологічного еквіваленту та дослівного перекладу.

Описовий переклад: *«Extraordinary! If we hadn't got your word for it, Poirot, and if you hadn't had it straight from the horse's mouth –» he coughed in embarrassment. – Невероятно, – подтвердил Стиллингфит, – просто невероятно. Если бы я не знал вас, Пуаро, и если бы вы своими ушами не слышали про этот сон от старого осла... Он смущенно закашлялся и поспешил загладить свою грубость. (13); «That you, Poirot, old horse? Stillingfleet here.» – Пуаро, это вы, старый плут? Стиллингфит на проводе. (14); «You are in error. You are inclined to put the cart before the horse. Before I ask myself, 'Where did this man vanish to?' I ask myself, 'Did such a man really exist?' – Ви помиляєтеся. Ви схильні забігати наперед. Перед тим, як спитати себе: «Куди цей чоловік розчинився?» я запитав себе «А чи існував цей чоловік взагалі?». (12).*

Повний фразеологічний еквівалент: *You think she's wonderful. So she is, in a way. But she's a dark horse. I never know what she's thinking. – Она тебе кажется совершенством. В какой то мере так оно, может, и есть, но только она – темная лошадка. Никогда не знаешь, что у нее на уме. (9); «I believe she did go into*

a nursing home. No reason she should. Strong as a horse, I'd say.» – Да, вроді бы она побывала в клинике. Интересно, зачем. Здорова как лошадь. (7); Like a war horse, he sniffed the scent. – Он, как боевой конь, словно чуял, где назревает драма. (6).

Вибірковий фразеологічний еквівалент: *“Played your cards rather well, haven't you, Phillipa? I see you're one of those quiet ones ... a dark horse.” – Ти добре зіграла на свою карту, Філіпо. Тепер я бачу, яка ти сумирна й тиха... Недарма кажуть, що в тихому болоті чорти водяться. (2).*

Частковий фразеологічний еквівалент: *Oh, I know Blackie is as strong as a horse and I'm a delicate creature – but there's such a thing as accidents, you know, and there's such a thing as creaking gates ... – О, я знаю, що Блекі дужа, як кінь, а я делікатне створіння – але ж іноді відбуваються нещасливі випадки, а раптом на неї впадуть ворота?.. (2).*

Важливою спадщиною архаїчного зооморфізму є не стільки його семантика (вона в більшості випадків зруйнувалася), не міфічна традиція, а принцип єдності людей і тварин в ланцюзі живої природи в рамках конкретної етнокультури. Незважаючи на наявність схожих рис і структурно-семантичних паралелей, ФО з компонентом зоонімом мають яскраву національну специфіку, яка обумовлюється як інтралінгвістичними факторами, так і особливостями національно-культурного середовища, що спричиняє труднощі під час інтерпретації в текстах художніх творів.

Висновки. В аналізованих мовах у ФО з компонентом зоонімом прослідковується змішана оцінна конотація, що відображає амбівалентність сприйняття живої природи людиною. У міфологічній символіці тварин в українській та англійській мовах переважають негативні суб'єктивно-оцінні компоненти. Загальна семантична асиметрія фразеологічної системи (зрушення в бік негативних значень) може бути пояснена більш гострою емоційною і мовленнєвою реакцією людей саме на негативні явища.

Всебічне та глибоке вивчення національної специфіки англійських фразеологізмів має вестися в лінгвістичній парадигмі «діалогу культур» і сприяти підвищенню ефективності

міжкультурної комунікації, а також формуванню комунікативної компетенції мовної особистості в умовах штучного (аудиторного) білінгвізму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кривенко Г.Л. Зоосеміми в англійській та українській мовах: семантико-когнітивний і функціонально-прагматичний аспекти: автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство». Київ, 2006. 20 с.
2. Кристи А. Загадочное происшествие в Стайлзе. М.: Эксмо, 2009. 288 с.
3. Кристи А. Карибська таємниця. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2011. URL: <https://www.bookclub.ua/ukr/catalog/e-books/e-books-detective/product.html?id=46730>.
4. Кристи А. Любовные перипетии. URL: <http://litread.online/pages/32000/29585-30587>.
5. Кристи А. Карты на столе М.: Эксмо, 2010. 288 с.
6. Кристи А. Конец человеческой глупости. М.: АСТ, 2002. 256 с.
7. Кристи А. Объявлено убийство. М.: Эксмо, 2009. 480 с.
8. Кристи А. Оголошено вбивство. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2010. 304 с.
9. Кристи А. Пассажир из Франкфурта. М.: Эксмо, 2009. 448 с.
10. Кристи А. После похорон. М.: Эксмо, 2008. 384 с.
11. Кристи А. Приключение рождественского пудинга. URL: <https://librapage.blogspot.com/2014/01/Priklyuchenie-rozhdestvenskogo-pudinga.html>.
12. Кристи А. Смерть в облаках. М.: Эксмо, 2008. 416 с.
13. Кристи А. Смерть на Ниле. М.: Эксмо, 2010. 352 с.
14. Кристи А. Таинственный мистер Кин. М.: Эксмо, 2009. 352 с.
15. Кристи А. Третья девушка. М.: Международный книжный дом, 1997. 416 с.
16. Кристи А. Вбивство у Східному Експресі. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Kristi_Agata/Vbyvstvo_u_Skhidnomu_Ekspresi/.
17. Кристи А. Запізніла розплата. Таємниця Індіанського острова. К.: Дніпро, 1991. 304 с.
18. Кристи А. У готелі Бертрама. URL: <http://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3428>.
19. Маслова В.А. Лингвокультурология. М.: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.
20. Перельгут Н.М. К проблеме становления нормы английского языка. Иностранные языки в школе. М., 2002. № 3. С. 61.
21. Ухтомский А.В. Приемы и методы перевода фразеологизмов (на материале современной английской прессы): автореф. дис. ... канд. фил. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка». Москва, 2007. 13 с.
22. Christie A. URL: <http://www.agathachristie.com/stories>.
23. CITO – Cambridge International Dictionaries Online. Cambridge, 2000. URL: [/www.cup.org.-/esl/dictionary](http://www.cup.org.-/esl/dictionary).